

Amager Strand *af Louise Kjær Christoffersen*

Amager Strand set fra månen

Godt nok kan man ikke se Amager Strand fra månen, som man kan se Dubais palmer. Men konceptet er det samme, der mangler noget kyst, og løsningen er nærliggende – man skaber en ny kyststrækning. Planlægger et nyt kystlandskab. Løsningen er interessant på flere måder. Bl.a. fordi forestillingen om kystlandskabers identitet i et eller andet omfang hænger sammen med, at de netop ikke lader sig planlægge – de sker hele tiden. At kyster i den forstand hele tiden finder sted – enorme kræfter transformerer konstant kystlandskabet – opbygnings- og erosionsprocesser er en betingelse i kystområderne og en del af fascinationen. Men samtidig har mennesker altid forsøgt at regulere og tilpasse kysterne til forskellige formål – reguleringer der i høj grad er med til at påvirke og forme kystområderne.

Og ikke nok med at man designer et nyt kystlandskab til Amager – man planlægger også et kystmiljø med en bred variation af kystspecifikke elementer ud fra forestillingen og erindringer om nære og fjerne kyster. En form for kystshopping. Naturmæssige og kulturmæssige dele fra den eksisterende kysts historie bringes ind i sammenhængen. Det

nye kystområde etableres med arkitektur og konstruktioner fra både urbane vandmiljøer og fra dele af kystlandskabet og biologien der. Hensigten har været at skabe et mangfoldigt kystmiljø – et resultat det oftest tager tid for komplekse samfundsmæssige og naturmæssige kræfter at påvirke og forme. Tid som lader historier udvikle sig – i tilfældet Amager Strand tog det lidt over et år.

Og selvom Amager Strand ikke kan ses fra rummet, spiller den en vigtig rolle i en udvikling, hvor danske kystområder har skiftet status og i stigende grad transformeres for at tilpasses den stærkt voksende rekreative udnyttelse af dem. Danmark har 7.300 km kystlinje. En af dens store styrker er, at den er stærkt differentieret – geologisk, biologisk og kultur(historisk). Det store fokus på kystens rekreative ressourcer øger presset på udviklingen af unikke kystoplevelser. Og her fungerer Amager Strand som et eksempel – en model – en radikal måde at imødekomme rekreativiseringsprocessen på.

Man kan spørge sig selv, hvad Amager Strand som kystfænomen er for noget? Er det en klassisk dansk kyststrækning med badestrand? Er det en bypark? Er det kystens Las

Vegas? En form for universalkyst? Og hvilken rolle spiller koncepter som Amager Strand for udviklingen af fremtidens kystområder?

Variation og vilde kyster

Et af de forhold, Amager Strand stiller spørgsmål ved, er forholdet mellem billedet af den autentiske, 'selvgroede' kyst og den kunstige efterligning. Hvor autentisk forstås som noget, der forekommer i sin originale, naturlige form – og kunstig som det planlagte, skabt med intention.

Et vigtigt element i etableringen af det blandede kystmiljø har været at imitere autentisk kystnatur. Hensigten om at planlægge det naturlige kommer til udtryk i projektbeskrivelsen "... den nordligste 2/3 af øen kommer til at fremstå som et naturpræget, menneskeskabt strand- og klitområde...". En hensigt der støttes af fokusgruppen – "Når man kommer til Ny Amager Strandpark, skal man føle, at man kommer til natur og strand. Dét er den røde tråd i stedets udtryk". Det skaber en interessant situation, hvor Amager Strand på den ene side refererer til en række kystnaturmæssige elementer, klitlandskab, lagune, pynt og sandstrand, som er naturligt forekommende dele

Amager Strand. 28. august 2009. Foto: KV

af kystlandskabets topografi og biologi. På den anden side er Amager Strand et område, der er konstrueret efter en omhyggelig overordnet planlægning – såvel landskabeligt som bygningsmæssigt – og et kystmiljø der er gennemreguleret via reglementer og åbningstider. Selv udsigten mod horisonten – der med rimelighed kan betragtes som en væsentlig del af kystens oplevelsespotentiale – tages der eksplicit stilling til i projektbeskrivelsen som bevaringsværdig.

Det kunstige og billedet af det autentiske

Situationen er også interessant i et mere generelt perspektiv, da det for store dele af danske kystområder gælder, at oplevelsen af naturkræfters frie udfoldelse er snævert knyttet til forestillingen om kystområdernes autenticitet og identitet. Det er oplevelsen af kræfter, der er større end mig og i noget omfang ude af kontrol, f.eks. erosionsprocesser der former kystlinjen, og som potentielt kan være (livs) farlige. Eller risikoen for at drukne, som hænger sammen med oplevelsen af det vilde – det ikke-planlagte og utæmmelige. Utrygheden og farligheden er en del af oplevelsens kvalitet. Det kan være mindre potente naturfæ-

nomener som tidevand eller sandflugt, men det er i høj grad den ikke-regulerede og ikke-kontrollerbare karakter, der tiltrækker sig opmærksomhed og fascination. Samtidig er naturkræfternes frie udfoldelse en del af forestillingen om kystens autenticitet. Kystområderne er blevet forsøgt reguleret, så længe der har været mennesker med interesse i at udnytte dem. Kystlandbrug, gravhøje, klitplantager, kystsikringskonstruktioner, stisystemer, skiltning er blot nogle få eksempler på forsøg på skjulte eller tydelige reguleringer. Så selvom de enorme bølge-, strøm- og vindkræfter, der dannes i mødet mellem land og åbent vand er en vigtig del af kystens autenticitet – er menneskers forsøg på regulering i høj grad en faktor i kystområdernes udformning og udvikling. En regulering både Amager Strand og Dubai er ekstreme eksempler på.

Det planlagte, det regulerede og betoningens af tryghed svarer måske mere til de forventninger, vi har til urbane kontekster, end til forestillinger og forventninger, vi sædvanligvis har til kystmæssige kontekster. Måske er Amager Strand udtryk for en form for radikal urbanisering af kysten?

Sammenbragt, stedløs og tidløs

Intentionen med Amager Strand er at skabe en kyststrækning, hvor der året rundt forbruges rekreative og sociale oplevelser og aktiviteter – badning, dykning, sejlsport, surfing mv. Hertil kommer kulturelle og sportslige arrangementer, som området danner ramme om.

Ved planlægningen af området er en række kystspecifikke elementer bragt sammen på ét sted, til et samlet anlæg – havn med promenade, klitlandskab med badestrand, husbåd og "Lagunen" eksisterer side om side med strandstationerne, der i deres formsprog ligner – og i daglig tale kaldes – bunkere og "Pynten", som er sandøens yderste punkt mod øst. Kystelementer fra nære og fjerne kyster er revet løs fra deres oprindelige kontekst og bragt sammen til et nyt kystmiljø. Ikke bare i formsproget, men også i valget af navne refererer Amager Strand til kyster, vi kender, og trækker dermed på forestillingen om et liv ved kysten. "Pynten" refererer til en typisk landskabsmæssig formation i kystområderne, et klassisk omdrejningspunkt for dramaet mellem fiskerbåden og naturkræfterne, jf. Michael Anchers "Vil han klare pynten?" fra 1879. Og selvom lagune blot betegner en lavvandet bugt, refererer "Lagunen" til fjerne eksotiske tropekyster med blødt sand og koralrev. Bunkerne refererer til resterne af militærkonstruktionerne langs den historiske forsvarslinje Atlantvolden – som i dag er en dominerende del af kystoplevelsen langs dele af den danske vestkyst. "Husbåd" og "Kanalen" refererer til kyst og vand i mere urbane kontekster, og det samme gør "Amager Strand Promenaden", mens klitlandskabet, som er en del af øen, refererer til en landskabstype, der dominerer ved Vestkysten og hænger sammen med forestillingen om en dansk badestrand. Her er både referencer til vandmiljøer i urbane kontekster og til åbne kyststrækninger. De enkelte elementer er revet fri af deres oprindelige kontekst, både hvad angår tid og sted. Der er historiske referencer, referencer til specifikke geografiske strækninger langs den danske kystlinje og referencer til kyststrækninger fra helt andre steder på kloden – som tilsammen danner et nyt kystmiljø.

Hadrian på Amager, musealisering

Hvad angår intentionen om underholdning, det sammenbragte – og også det planlagte – minder Amager Strand om Hadrians Villa. I det 2. århundrede opførte den romerske kejser Hadrian et landsted ved Tivoli øst for Rom. Landstedet skulle fungere som en ramme om Hadrians offentlige og repræsentative liv og blev konstrueret som en miniatureudgave af det romerske imperium, kejseren regerede over. Villaen blev planlagt som en samling eller parade af forskellige arkitektoniske og kunstneriske eksempler fra imperiet. Anlæggelsen af villaen omfattede en radikal forandring af det eksisterende landskab for at tilpasses planerne. Anlægget omfattede ud over kejserens bolig bl.a. badeanlæg, teatre, templer, bibliotek og en række kopier af græske skulpturer.

En del af arkitekturen var reproduktioner af allerede eksisterende bygninger fra forskellige egne af romerriget – andre skulle eksemplificere *'the state of the architecture'*.

Hadrian Villa er et eksempel på et miljø, der konstrueres på en gang – både landskabeligt og bygningsmæssigt – men med en stærk arkitektonisk diversitet. En samling af eksempler, ikke ud fra et kriterium om det repræsentative, men snarere om det spektakulære, om gældende arkitektoniske standarder i romerriget. På den måde kommer villaen til at fungere – om ikke som et museum – så som en eksempelsamling. Som middelalderens sammensurium (billede på kosmos, *en miniature*). I villaen bringes en række landskabelige og arkitektoniske elementer sammen til et rekreativt hele.

På samme måde er der ved Amager skabt et kystmiljø, som aldrig har eksisteret noget sted – og samtidig er der skabt alle tiders og alle steds kyststrækning. En slags universalkyst.

Kystforestillinger

De referencer, Amager Strand trækker på, er en del af vores forestillinger om kyst og kystliv. Man kan så spørge, hvorvidt Amager Strandpark er planlagt for at leve op til forestillingen om livet ved kysten? Og hvad der sker, når kystområder tilrettelægges og designes efter eksisterende forventninger til kystrelaterede oplevelser?

Den høje grad af brugerinddragelse har udmøntet sig i en række ønsker, der er formuleret på baggrund af hver enkelt fokusgruppemedlems forestillinger om kystrelaterede oplevelser og aktiviteter. Forestillinger, der relaterer sig til det allerede erfarede – til det, der allerede findes i kystområderne. På den ene side er det et stærkt udgangspunkt for at planlægge et attraktivt rekreativt kystmiljø – hvilket den høje grad af brugertilfredshed tydeligt viser. På den anden side kan der gemme sig en række stivnede romantiske billeder i forestillingen om kysten, fordi vi kigger bagud mod det, der allerede er. Så forestillingen om kysten kommer til at dirigere kystforestillingen Amager Strand. Er Amager Strand i den forstand udtryk for en musealiseringstendens, som man også ser det i Hadrians Villa – en form for temapark – et museum over billeder af kyst og kystoplevelser?

Dansk Kyst™

Spørgsmålet er også, om forestillingerne i tilfældet Amager Strand har været begrænsende for måden at udvikle området på? Eller om Amager Strand kan danne model for at skabe kyststrækninger i vores eget billede? I det mindste er det værd at reflektere over, hvilke billeder vi konstruerer nye kyster efter – og være opmærksom på, om man også kunne forestille sig noget andet. Og hvor går grænsen, når man først er begyndt at planlægge nye kystlandskaber og nye kystmiljøer? Som Koolhaas udtrykker det, er kysterne planetens sidste *tabula rasa* – hvor der er absolut frit slag. Er lignende kystudvidelsesprojekter en mulig-

hed i udviklingsområder i landdistrikterne? Vil man kunne eksportere unikke nationale kyststrækninger som Grenen, Møns Klint eller Stenbjerg Landingsplads? Og hvem har rettighederne til dem? Og er anlæggelsen af nye kyststrækninger en løsning på trusler fra klimapåvirkninger som erosion og oversvømmelse af de eksisterende kystområder?

Under alle omstændigheder er Amager Strand et vigtigt eksempel i diskussionen om, hvad der kommer til at ske i kystområderne i takt med den stigende rekreative tendens – og hvordan man udnytter potentialerne i en stærkt differentieret kyst.

Louise Kjær Christoffersen er arkitekt, ph.d. og postdoc ved Arkitektsholen Aarhus.

Litteratur:

Basisprojekt Amager Strand (2003) p. 5

Ny Amager Strandpark 2010 (2003) p. 5

Basisprojekt Amager Strand (2003) p. 4

Basisprojekt Amager Strand (2003) p. 8

Ideer og visioner Amager Strand 2010 (2003)

Jensen, L. arkitekt, udviklingsmedarbejder i Amager Strand I/S (24.08.09)

AMO og Koolhaas, R. *The Gulf* (2007)

Amager Strand I/S

Langs kysten nord for Kastrop på Amager har der været badestrand siden 1930'erne. På foranledning af en gruppe græsrodsforeninger, Rivieraudvalget, blev der i 1980'erne taget initiativ til en omfattende planlægning for Amagers østkyst. I 2005 blev Amager Strand indviet – et anlæg der omfatter kyststrækningen mellem Øresundsvej og Hedegaardsvej, en 2 km lang kunstig sandø samt de to parker Femøren og Tiøren mod syd. Størstedelen af anlægsarbejdet har været oppumpningen og transporten af ca. 1 million kubikmeter sand til sandøen.

Området ejes af Københavns Kommune, Københavns Amt og Frederiksberg Kommune og har en bygherre og en organisation, Amager Strandpark I/S. Hele anlægget er fredet som rekreativt område. Arkitektfirmaet Hasløv & Kjærsgaard har fungeret som arkitekter og rådgivere, og udformningen af projektet har i høj grad bygget på brugerinddragelse i de forskellige processer.

Kystkvaliteter

Artiklen er en del af et forskningsprojekt ved Arkitektsholen Aarhus, Institut for Arkitektur. Projektet er finansieret af Kulturministeriets Forskningspulje. Hensigten med projektet er at sætte arkitektfagligt fokus på danske kystområder med perspektiv til turisme og klimaforandringer.

Siden 1930'erne er der sket markante ændringer i kystområdernes rolle og status – fra en produktiv ressource baseret på kystlandbrug og fiskeri, mod en rekreativ ressource med et æstetisk indhold. De åbne kyststrækninger fungerer mere og mere som ferie- og fritidszone. Det betyder nye måder at forbruge kystområderne på og ændrede forventninger til det kystspecifikke oplevelsesmæssige indhold, og store dele af de danske kystområder tilpasses nu de nye rekreativrelaterede ønsker og forventninger.

Udviklingen giver anledning til en række konflikter i kystområderne, konflikter der drives af forskellige tendenser som urbanisering, musealisering og æstetisering. Konflikterne rummer også en række kystspecifikke kvaliteter som i projektet identificeres og beskrives gennem feltstudier og kortlægninger af kyststrækninger i Thy, Lønstrup, Vester Vedsted ud for Mandø og Amager Strand.